TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. rugsėjo 5 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Direktyva (ES) 2016/343 – 4 straipsnio 1 dalis – Nekaltumo prezumpcija – Vieši pareiškimai dėl kaltės – Prokuroro ir nusikalstamą veiką padariusio asmens susitarimas – Nacionalinių teismų jurisprudencija, kurioje numatyta identifikuoti kaltinamuosius, nesudariusius tokio susitarimo – Pagrindinių teisių chartija – 48 straipsnis“

Byloje C-377/18

dėl *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamasis teismas, Bulgarija) 2018 m. gegužės 31 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. birželio 8 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

AH,

PB,

CX,

KM,

PH,

dalyvaujant

MH,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev, teisėjai T. von Danwitz ir C. Vajda (pranešėjas),

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. kovo 13 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos iš pradžių T. Henze, E. Lankenau ir M. Hellmann, vėliau E. Lankenau ir M. Hellmann,

* Proceso kalba: bulgarų.

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* S. Faraci,

– Europos Komisijos, atstovaujamos R. Troosters ir Y. G. Marinova,

susipažinęs su 2019 m. birželio 13 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo (OL L 65, 2016, p. 1) 4 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio, siejamo su šios direktyvos 16 konstatuojamosios dalies pirmu sakiniu ir 17 konstatuojamąja dalimi, išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą, iškeltą AH, PB, CX, KM ir PH dėl jų įtariamo priklausymo organizuotai nusikalstamai grupei.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Chartija

3 Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 48 straipsnyje „Nekaltumo prezumpcija ir teisė į gynybą“ nustatyta:

„1. Kiekvienas kaltinamas padaręs nusikaltimą asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą.

2. Kiekvienam, kuris kaltinamas padaręs nusikaltimą, užtikrinama teisė į gynybą.“

4 Su Chartija susijusiuose išaiškinimuose (OL C 303, 2007, p. 17) dėl Chartijos 48 straipsnio nurodyta, kad ši nuostata atitinka 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnio 2 ir 3 dalis.

5 Chartijos 52 straipsnio „Teisių ir principų taikymo sritis ir aiškinimas“ 3 dalyje nurodyta:

„Šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių [EŽTK] garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta toje Konvencijoje. Ši nuostata nekliudo Sąjungos teisėje numatyti didesnę apsaugą.“

Direktyva 2016/343

6 Direktyvos 2016/343 1, 4, 5, 9, 10, 16 ir 48 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(1) nekaltumo prezumpcija ir teisė į teisingą bylos nagrinėjimą yra įtvirtinti [Chartijos] 47 ir 48 straipsniuose, [EŽTK] 6 straipsnyje, Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto (toliau – TPPTP) 14 straipsnyje ir Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 11 straipsnyje;

<…>

(4) [nuosprendžių ir kitų teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo] principo laikymasis remiasi prielaida, kad valstybės narės pasitiki viena kitos baudžiamojo teisingumo sistemomis. Tarpusavio pripažinimo principo mastas priklauso nuo įvairių veiksnių, įskaitant įtariamųjų ir kaltinamųjų teisių apsaugos mechanizmus ir bendrus būtiniausius standartus, reikalingus siekiant sudaryti palankesnes sąlygas to principo taikymui;

(5) nors valstybės narės yra EŽTK ir TPPTP šalys, patirtis rodo, kad ši aplinkybė ne visada savaime suteikia pakankamai pasitikėjimo kitų valstybių narių baudžiamojo teisingumo sistemomis;

<…>

(9) šia direktyva siekiama sustiprinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą baudžiamajame procese, nustatant bendras būtiniausias taisykles dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme aspektų;

(10) nustačius bendras būtiniausias taisykles dėl įtariamųjų ir kaltinamųjų procesinių teisių apsaugos, šia direktyva siekiama stiprinti valstybių narių pasitikėjimą viena kitos baudžiamojo teisingumo sistemomis ir taip palengvinti sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimą. Tokiomis bendromis būtiniausiomis taisyklėmis taip pat būtų galima pašalinti kliūtis laisvam piliečių judėjimui valstybių narių teritorija;

<…>

(16) nekaltumo prezumpcija būtų pažeidžiama, jeigu tol, kol įstatymų nustatyta tvarka neįrodyta įtariamojo arba kaltinamojo kaltė, viešuose valdžios institucijų daromuose pareiškimuose arba teismo sprendimuose, išskyrus tuos, kuriais tas asmuo pripažįstamas kaltu, įtariamasis arba kaltinamasis būtų apibūdinamas kaip kaltas. Tokiuose pareiškimuose ir teismo sprendimuose neturėtų būti teigiama, kad tas asmuo yra kaltas. Ši nuostata neturėtų daryti poveikio baudžiamojo persekiojimo veiksmams, kuriais siekiama įrodyti įtariamojo arba kaltinamojo kaltę, kaip antai kaltinamojo akto surašymui, ir neturėtų daryti poveikio teismo sprendimams, kuriuos priėmus atidedamas nuosprendžio vykdymas, jei užtikrinamos teisės į gynybą. Ši nuostata taip pat neturėtų daryti poveikio preliminariems procesinio pobūdžio sprendimams, kuriuos priima teisminės ar kitos kompetentingos valdžios institucijos ir kurie grindžiami įtarimu ar apkaltinamųjų įrodymų elementais, kaip antai sprendimams dėl kardomojo kalinimo, jei tokiuose sprendimuose nenurodoma, kad įtariamasis ar kaltinamasis yra kaltas. Prieš priimdama preliminarų procesinio pobūdžio sprendimą kompetentinga valdžios institucija pirmiausiai gali turėti patikrinti, ar pakanka apkaltinamųjų įrodymų elementų prieš įtariamąjį ar kaltinamąjį, pagrindžiančių atitinkamą sprendimą, ir ar sprendime galima nurodyti tuos elementus;

<…>

(48) šia direktyva nustatomos būtiniausios taisyklės, todėl valstybės narės turėtų galėti išplėsti šioje direktyvoje nustatytas teises, kad užtikrintų aukštesnio lygio apsaugą. Valstybių narių numatytas apsaugos lygis jokiais atvejais neturėtų būti žemesnis už Chartijoje arba EŽTK numatytus standartus, kaip išaiškinta Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo.“

7 Direktyvos 2016/343 1 straipsnyje „Dalykas“ nustatyta:

„Šioje direktyvoje nustatomos bendros būtiniausios taisyklės dėl:

a) tam tikrų nekaltumo prezumpcijos baudžiamajame procese aspektų;

b) teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme.“

8 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Taikymo sritis“ nustatyta:

„Ši direktyva taikoma įtariamiems arba kaltinamiems fiziniams asmenims baudžiamajame procese. Ji taikoma visuose baudžiamojo proceso etapuose nuo to momento, kai asmuo įtariamas arba kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką ar įtariamą nusikalstamą veiką, iki tol, kol sprendimas, kuriuo galutinai nusprendžiama, ar tas asmuo padarė atitinkamą nusikalstamą veiką, tampa galutiniu.“

9 Minėtos direktyvos 4 straipsnio „Vieši pareiškimai dėl kaltės“ 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės imasi reikiamų priemonių siekdamos užtikrinti, kad, kol įstatymų nustatyta tvarka neįrodyta įtariamojo arba kaltinamojo kaltė, viešuose valdžios institucijų padarytuose pareiškimuose ir teismų sprendimuose, išskyrus tuos, kuriais asmuo pripažįstamas kaltu, tas asmuo nebūtų apibūdinamas kaip kaltas. Ši nuostata nedaro poveikio baudžiamojo persekiojimo veiksmams, kuriais siekiama įrodyti įtariamojo arba kaltinamojo kaltę, ir preliminariems procesinio pobūdžio sprendimams, kuriuos priima teisminės ar kitos kompetentingos valdžios institucijos ir kurie grindžiami įtarimais ar apkaltinamaisiais įrodymais.“

10 Tos pačios direktyvos 14 straipsnio „Perkėlimas į nacionalinę teisę“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliotų įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip nuo 2018 m. balandžio 1 d. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.“

Bulgarijos teisė

11 Pagal *Nakazatelno-protsesualen kodeks* (Baudžiamojo proceso kodeksas, toliau – BPK) 381 straipsnį užbaigus tyrimą kiekvienas savo kaltę pripažįstantis kaltinamasis per savo gynėją gali sudaryti susitarimą su prokuroru.

12 BPK 381 straipsnio 5 dalyje numatyta:

„Susitarimas sudaromas raštu ir jame turi būti sutariama tokiais klausimais:

1) ar veika yra įvykdyta, ar ją įvykdė kaltinamasis, ar ji įvykdyta kaltais jo veiksmais, ar ji laikoma nusikalstama veika ir ar pateikiamas jos teisinis kvalifikavimas?

<…>“

13 BPK 381 straipsnio 7 dalyje nustatyta:

„Jei byla iškelta keliems asmenims <…>, susitarimą gali sudaryti kai kurie iš šių asmenų <…>“

14 BPK 382 straipsnio 5 dalyje nurodyta:

„Teismas gali pasiūlyti susitarimo pakeitimus, kurie aptariami su prokuroru ir kaltinamojo gynėju. Paskutinis išklausomas kaltinamasis.“

15 Pagal BPK 382 straipsnio 7 dalį teismas patvirtina susitarimą, jei jis neprieštarauja įstatymui ir moralei.

16 BPK 383 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad susitarimas sukelia tokias pačias pasekmes kaip įsiteisėjęs teismo nuosprendis.

17 Pagal *Zakon za grazhdanskata registratsia* (Civilinės registracijos įstatymas) 12–14 straipsnius Bulgarijos piliečiai turi vardą, tėvavardį ir pavardę. Pagal šio įstatymo 11 straipsnio 1 dalį jie taip pat turi nacionalinį asmens kodą kaip administracinį identifikavimo numerį, leidžiantį vienareikšmiškai identifikuoti atitinkamą asmenį.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

18 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad AH, PB, CX, KM, PH ir MH buvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn, nes įtariama, kad nuo 2014 m. lapkričio mėn. iki 2015 m. lapkričio mėn. jie priklausė organizuotai nusikalstamai grupei, veikusiai Sofijoje (Bulgarija). Šios grupės tikslas buvo pasipelnyti iš netikrų oficialių dokumentų, t. y. asmens tapatybės dokumentų ir motorinių transporto priemonių vairuotojo pažymėjimų, gamybos arba tokių dokumentų turinio klastojimo. Kaltinamajame akte nurodyta, kad šie šeši asmenys buvo susijungę į organizuotą nusikalstamą grupę ir pasiskirstę užduotis dėl vieno bendro nusikalstamo tikslo.

19 Iš šių asmenų tik MH išreiškė norą sudaryti susitarimą dėl kaltės pripažinimo, kad jam būtų skirta švelnesnė bausmė.

20 Remiantis nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija, kiti penki kaltinamieji (toliau – penki kaltinamieji) davė „procesinį sutikimą“, kad MH sudarytų šį susitarimą, bet kartu aiškiai nurodė, jog tai nereiškia, kad jie pripažįsta savo kaltę ir atsisako teisės neigti savo kaltę.

21 Iš susitarimo, sudaryto tarp prokuroro ir MH, faktinių aplinkybių aprašymo matyti, kad MH kartu su penkiais kaltinamaisiais priklausė organizuotai nusikalstamai grupei. Visi kaltinamieji identifikuoti taip pat, t. y. nurodant jų vardą, tėvavardį, pavardę ir asmens kodą. Vienintelis skirtumas identifikuojant juos yra tai, kad, be minėtų duomenų, taip pat nurodyta MH gimimo data ir vieta, adresas, pilietybė, tautybė, šeiminė padėtis ir teistumas.

22 Pagal nacionalines proceso taisykles šis susitarimas buvo pateiktas patvirtinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kuris turi teisę daryti jo pakeitimus.

23 Šis teismas klausia, ar tai, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamo susitarimo tekste penki kaltinamieji, kurie nesudarė šio susitarimo ir dėl kurių baudžiamoji byla toliau nagrinėjama įprasta tvarka, aiškiai ir vienareikšmiškai nurodyti kaip nagrinėjamos organizuotos nusikalstamos grupės nariai identifikuojant pagal vardą, tėvavardį, pavardę ir asmens kodą, neprieštarauja Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 daliai.

24 Viena vertus, jis pažymi, kad pagal suformuotą nacionalinių teismų jurisprudenciją susitarimo tekstas turi visiškai atitikti kaltinamojo akto tekstą, kuriame visi kaltinamieji yra nurodyti kaip nusikalstamos veikos bendravykdžiai. Be to, nuoroda į nusikalstamos veikos bendravykdžius gali būti labai svarbi siekiant nustatyti visus atitinkamos nusikalstamos veikos sudėties požymius, nes pagal Bulgarijos teisės aktus organizuotą nusikalstamą grupę sudaro ne mažiau kaip trys asmenys.

25 Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalį draudžiama teismui sprendime, išskyrus tą, kuriuo asmuo pripažįstamas kaltu, apibūdinti kaltinamąjį kaip kaltą. Šis teismas klausia, ar reikia pripažinti, kad penki kaltinamieji, dėl kurių baudžiamoji byla toliau nagrinėjama įprasta tvarka, yra apibūdami taip, tarsi jie būtų kalti, nes oficialiame teismo sprendime jie įvardyti kaip nagrinėjamos nusikalstamos veikos bendravykdžiai, nurodant jų vardą, tėvavardį, pavardę ir asmens kodą.

26 Tokiomis aplinkybėmis *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamasis teismas, Bulgarija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią reikalaujama, kad susitarime (sudarytame baudžiamojoje byloje) kaip atitinkamos nusikalstamos veikos vykdytojai būtų nurodomi ne tik kaltinamasis, kuris pripažino savo kaltę dėl minėtos nusikalstamos veikos ir sudarė šį susitarimą, bet ir kiti kaltinamieji, nusikalstamos veikos bendravykdžiai, kurie nesudarė šio susitarimo, nepripažino savo kaltės ir dėl kurių baudžiamoji byla toliau nagrinėjama įprasta tvarka, bet kurie vis dėlto sutiko, kad pirmasis kaltinamasis sudarytų susitarimą, atitinka Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį, siejamą su 16 konstatuojamosios dalies pirmu sakiniu ir 17 konstatuojamąja dalimi?“

27 2018 m. birželio 22 d. sprendimu Teisingumo Teismo pirmininkas nusprendė, kad šios bylos nagrinėjimui turi būti teikiama pirmenybė kitų bylų atžvilgiu pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 53 straipsnio 3 dalį.

Dėl prejudicinio klausimo

28 Pirmiausia, nors prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad penki kaltinamieji davė „procesinį sutikimą“, jog MH sudarytų susitarimą dėl kaltės pripažinimo, kad jam būtų paskirtą švelnesnė bausmė, reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismo neklausiama dėl nacionalinės teisės akto, pagal kurį tokio susitarimo patvirtinimas teismo tvarka siejamas su tų kaltinamųjų sutikimu, galimo suderinamumo su Sąjungos teise.

29 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama susitarime, kuriuo kaltinamasis pripažįsta savo kaltę, kad jam būtų paskirta švelnesnė bausmė, ir kurį turi patvirtinti nacionalinis teismas, aiškiai nurodyti kaip nagrinėjamos nusikalstamos veikos bendravykdžius ne tik šį asmenį, bet ir kitus kaltinamuosius, kurie nepripažino savo kaltės ir dėl kurių baudžiamoji byla toliau nagrinėjama įprasta tvarka.

Dėl Direktyvos 2016/343 taikymo

30 Pirmiausia reikia išnagrinėti, ar Direktyva 2016/343 taikytina tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje.

31 Pirma, neginčijama, kad ši direktyva taikoma *ratione temporis*. Šiuo klausimu pakanka konstatuoti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dar nepatvirtino pagrindinėje byloje nagrinėjamo susitarimo, dėl to jis galės būti patvirtintas tik pasibaigus Direktyvos 2016/343 perkėlimo terminui, t. y. po 2018 m. balandžio 1 d.

32 Antra, Direktyva 2016/343 taip pat taikoma *ratione personae*. Pagal šios direktyvos 2 straipsnį ji taikoma įtariamiems arba kaltinamiems fiziniams asmenims baudžiamajame procese. Ji taikoma visuose baudžiamojo proceso etapuose nuo to momento, kai asmuo įtariamas arba kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką ar įtariamą nusikalstamą veiką, iki tol, kol sprendimas, kuriuo galutinai nusprendžiama, ar tas asmuo padarė atitinkamą nusikalstamą veiką, tampa galutinis.

33 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad dėl penkių kaltinamųjų pagrindinėje byloje vyksta baudžiamasis procesas ir kad galutinis sprendimas, kuriuo būtų įrodyta jų kaltė dėl atitinkamos nusikalstamos veikos, dar nepriimtas.

34 Trečia, ši direktyva taikoma *ratione materiae*, nes pagrindinėje byloje nagrinėjamas susitarimas priskiriamas prie „teismų sprendimų, išskyrus tuos, kuriais asmuo pripažįstamas kaltu“, kategorijos, numatytos Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalyje. Iš tiesų, pirma, toks susitarimas, sudarytas tarp prokuroro ir kaltinamojo bei vėliau patvirtintas teisėjo, yra teismo sprendimas, kaip savo išvados 37–42 punktuose pažymėjo generalinis advokatas.

35 Antra, pagrindinėje byloje nagrinėjamu susitarimu nesprendžiama dėl penkių kaltinamųjų kaltės. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad vien tai, jog šiuo susitarimu pripažįstama MH kaltė, nereiškia, kad jo negalima priskirti prie „teismų sprendimų, išskyrus tuos, kuriais asmuo pripažįstamas kaltu“, kategorijos penkių kaltinamųjų atžvilgiu. Iš tiesų, kaip pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tas pats susitarimas gali būti sprendimas, kuriuo byla išsprendžiama iš esmės, dėl asmens, kuris sudarė susitarimą ir kuris jame gali būti apibūdinamas kaip kaltas, tačiau ne dėl kitų kaltinamųjų, nesudariusių susitarimo. Jeigu Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalis būtų aiškinama kitaip, penki kaltinamieji negalėtų pasinaudoti šioje nuostatoje numatytomis garantijomis. Toks aiškinimas prieštarautų direktyvos tikslui, numatytam šios direktyvos 9 konstatuojamojoje dalyje, t. y. sustiprinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą baudžiamajame procese.

Dėl Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatytos pareigos

36 Pagal Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį valstybės narės turi imtis reikiamų priemonių siekdamos užtikrinti, kad, kol įstatymų nustatyta tvarka neįrodyta įtariamojo arba kaltinamojo kaltė, be kita ko, teismų sprendimuose, išskyrus tuos, kuriais asmuo pripažįstamas kaltu, tas asmuo nebūtų apibūdinamas kaip kaltas.

37 Iš Direktyvos 2016/343 16 konstatuojamosios dalies matyti, kad šia nuostata siekiama užtikrinti nekaltumo prezumpcijos laikymąsi. Taigi, remiantis šia konstatuojamąja dalimi, tokiuose teismo sprendimuose neturėtų būti teigiama, kad tas asmuo yra kaltas.

38 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad Direktyvos 2016/343 tikslas, kaip matyti iš jos 1 straipsnio ir 9 konstatuojamosios dalies, yra nustatyti bendras būtiniausias taisykles, taikomas baudžiamajame procese, dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme aspektų (2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Milev*, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, 45 punktas).

39 Taigi šia direktyva, kaip matyti iš jos 4, 5 ir 10 konstatuojamųjų dalių, siekiama sustiprinti valstybių narių pasitikėjimą kitų valstybių narių baudžiamojo teisingumo sistemomis.

40 Nors pagal Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalį valstybėms narėms suteikiama diskrecija nustatyti būtinas priemones dėl šios nuostatos įgyvendinimo, valstybių narių numatytas apsaugos lygis, kaip matyti iš šios direktyvos 48 konstatuojamosios dalies, jokiais atvejais neturėtų būti žemesnis už Chartijoje ir EŽTK numatytus standartus, be kita ko, susijusius su nekaltumo prezumpcija.

41 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nekaltumo prezumpcija įtvirtinta Chartijos 48 straipsnyje, kuris, kaip matyti iš su Chartija susijusių išaiškinimų, atitinka EŽTK 6 straipsnio 2 ir 3 dalis. Taigi pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį, siekiant išaiškinti Chartijos 48 straipsnį, reikia atsižvelgti į EŽTK 6 straipsnio 2 ir 3 dalis, kaip nustatančias minimalią apsaugą (pagal analogiją, kiek tai susiję su Chartijos 17 straipsniu, žr. 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimo *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)*, C-235/17, EU:C:2019:432, 72 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

42 Direktyvoje 2016/343 ir jurisprudencijoje, susijusioje su Chartijos 48 straipsniu, nėra konkrečių paaiškinimų, kaip reikia nustatyti, ar asmuo teismo sprendime apibūdinamas kaip kaltas, todėl siekiant išaiškinti Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalį reikia remtis Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija, susijusia su EŽTK 6 straipsnio 2 dalimi.

43 Šiuo klausimu Europos Žmogaus Teisių Teismas nusprendė, kad nekaltumo prezumpcijos principas pažeidžiamas, kai nepriėmus galutinio apkaltinamojo nuosprendžio teismo sprendime arba oficialiame pareiškime dėl kaltinamojo aiškiai nurodoma, kad atitinkamas asmuo padarė nusikalstamą veiką. Šiomis aplinkybėmis šis teismas pabrėžė teisminių institucijų vartojamų sąvokų pasirinkimo ir konkrečių aplinkybių, kurioms esant jos buvo suformuluotos, taip pat bylos pobūdžio ir konteksto svarbą (šiuo klausimu žr. 2014 m. vasario 27 d. EŽTT sprendimo *Karaman prieš Vokietiją*, CE:ECHR: 20140227 JUD001710310, 63 punktą).

44 Šis teismas pripažino, kad sudėtingose baudžiamosiose bylose, kuriose yra keli įtariamieji, kurių negalima teisti kartu, nacionalinis teismas, vertindamas kaltinamųjų kaltę, turi nurodyti, kad dalyvauja tretieji asmenys, kurie vėliau gali būti teisiami atskirai. Vis dėlto jis patikslino, kad, nors turi būti nustatytos faktinės aplinkybės, susijusios su trečiųjų asmenų dalyvavimu, atitinkamas teismas turėtų vengti pateikti daugiau informacijos, nei būtina asmenų, stojančių prieš šį teismą, teisinės atsakomybės analizei atlikti. Be to, EŽTT pabrėžė, kad teismo sprendimų motyvai turi būti suformuluoti siekiant išvengti išankstinio trečiųjų asmenų kaltės vertinimo, nes tai galėtų pakenkti teisingam jiems pateiktų kaltinimų išnagrinėjimui vykdant atskirą teismo procesą (šiuo klausimu žr. 2014 m. vasario 27 d. EŽTT sprendimo *Karaman prieš Vokietiją*, CE:ECHR: 20140227 JUD001710310, 64 ir 65 punktus; taip pat 2016 m. vasario 23 d. EŽTT sprendimo *Navalnyy ir Ofitserov prieš Rusiją*, CE:ECHR:2016:0223JUD004663213, 99 punktą).

45 Atsižvelgiant į šią jurisprudenciją, kaip savo išvados 91 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją nedraudžiama, jog susitarime, kaip antai nagrinėjamame pagrindinėje byloje, kurį turi patvirtinti nacionalinis teismas, be asmens, kuris sudarė šį susitarimą ir pripažino savo kaltę, būtų nurodyti kiti kaltinamieji, kurie bus teisiami atskirai, jeigu, pirma, toks jų nurodymas yra būtinas siekiant įvertinti susitarimą sudariusio asmens teisinę atsakomybę ir, antra, tame pačiame susitarime aiškiai nurodyta, kad minėti kiti asmenys traukiami baudžiamojon atsakomybėn atskirai ir jų kaltė dar neįrodyta įstatymų nustatyta tvarka.

46 Siekiant įvertinti, ar nepažeista nekaltumo prezumpcija, kiekvienu atveju reikia išnagrinėti teismo sprendimą ir visus jo motyvus atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, kuriomis jis buvo priimtas. Kaip per teismo posėdį pažymėjo Komisija, bet kokia aiški nuoroda dėl bendrai kaltinamų asmenų kaltės nebuvimo tam tikrose teismo sprendimo dalyse netektų prasmės, jeigu kitos sprendimo dalys galėtų būti suprantamos kaip išankstinis šių kaltinamųjų kaltės pripažinimas.

47 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal nacionalinę teisę organizuotą nusikalstamą grupę turi sudaryti bent trys asmenys. Taigi, kaip, atrodo, matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nors tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, siekiant nustatyti MH kaltę dėl jo dalyvavimo organizuotos nusikalstamos grupės veikloje, buvo būtina pagrindinėje byloje nagrinėjamame susitarime nurodyti penkis kaltinamuosius kaip nusikalstamos veikos bendravykdžius.

48 Vis dėlto atrodo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamame susitarime, kuris pateiktas patvirtinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, aiškiai nenurodyta, kad penki kaltinamieji traukiami baudžiamojon atsakomybėn atskirai ir kad jų kaltė neįrodyta įstatymų nustatyta tvarka, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Nepateikus tokio nurodymo, šis susitarimas gali būti suprastas kaip išankstinis šių asmenų kaltės pripažinimas, nors jų kaltė dar neįrodyta įstatymų nustatyta tvarka, o tai prieštarauja Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 daliai.

49 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagal nacionalinę teisę gali pakeisti šio susitarimo nuostatas prieš jį patvirtindamas. Šiomis aplinkybėmis pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies reikalavimus pagrindinėje byloje nagrinėjamas susitarimas gali būti patvirtintas tik padarius pakeitimų, jei jų reikia, kuriuose būtų aiškiai nurodoma, kad penki kaltinamieji traukiami baudžiamojon atsakomybėn atskirai ir kad jų kaltė dar neįrodyta įstatymų nustatyta tvarka.

50 Šiomis aplinkybėmis į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2016/343 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama susitarime, kuriuo kaltinamasis pripažįsta savo kaltę, kad jam būtų paskirta švelnesnė bausmė, ir kurį turi patvirtinti nacionalinis teismas, aiškiai nurodyti kaip nagrinėjamos nusikalstamos veikos bendravykdžius ne tik šį asmenį, bet ir kitus kaltinamuosius, kurie nepripažino savo kaltės ir dėl kurių vyksta atskiras baudžiamasis procesas, jei, pirma, toks jų nurodymas yra būtinas siekiant įvertinti susitarimą sudariusio asmens teisinę atsakomybę ir, antra, tame pačiame susitarime aiškiai nurodyta, kad minėti kiti asmenys traukiami baudžiamojon atsakomybėn atskirai ir jų kaltė dar neįrodyta įstatymų nustatyta tvarka.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama susitarime, kuriuo kaltinamasis pripažįsta savo kaltę, kad jam būtų paskirta švelnesnė bausmė, ir kurį turi patvirtinti nacionalinis teismas, aiškiai nurodyti kaip nagrinėjamos nusikalstamos veikos bendravykdžius ne tik šį asmenį, bet ir kitus kaltinamuosius, kurie nepripažino savo kaltės ir dėl kurių vyksta atskiras baudžiamasis procesas, jei, pirma, toks jų nurodymas yra būtinas siekiant įvertinti susitarimą sudariusio asmens teisinę atsakomybę ir, antra, tame pačiame susitarime aiškiai nurodyta, kad minėti kiti asmenys traukiami baudžiamojon atsakomybėn atskirai ir jų kaltė dar neįrodyta įstatymų nustatyta tvarka.

Parašai.